ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.[2024] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 393 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 739

ਵੀ. ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ

ਬਨਾਮ

ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

(2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4011)

26 ਸਤੰਬਰ 2024

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ* ਅਤੇ ਆਗਸਟੀਨ ਜਾਰਜ ਮਸੀਹ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਮਾਮਲਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 3 ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਰੈਕੇਟ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਧਾਰਾ 4 ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ †

ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 – ਐੱਸ.ਐੱਸ..3, 4, 45(1) (iii) – ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਅਪਰਾਧ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਰੈਕੇਟ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ – ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਕੇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ – ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਚੁਣੌਤੀ:

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 15 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਤਿੰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ – ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਪਰਾਧ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਖ਼ਤ ਉਪਬੰਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 45(1)(iii), ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ

---

* ਲੇਖਕ

ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ - ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਯੂ/ਐੱਸ. 44(1)(ਅ) ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਸਮੱਗਰੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਾਜਬ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ - ਧਾਰਾ 45(1)(ii) ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ - ਵਾਜਬ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕ - ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ - ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ 25,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ; ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਰੰਡਰ ਕਰੇਗਾ; ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ। [ਪੈਰਾ 21, 25, 27, 29-31]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ - ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ - ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ., ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967 ਅਤੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985:

ਸਮਾਯੋਜਿਤ: ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਹੈ,

ਵੀ. ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਪਵਾਦ ਹੈ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਐੱਸ.45(1)(iii), ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24, 25]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (2024) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1920; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇ.ਏ. ਨਜੀਬ [2021] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 443: (2021) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 713; ਪੀ. ਧਰਮਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਨਮੁਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ [2022] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 972: (2022) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 136; ਵਾਈ. ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਕਾਰਤਿਕ ਦੇਸਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ [2023] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1026: (2023) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 645 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967; ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਮਨੋਰੋਗ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜ਼ਮਾਨਤ; ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ; ਨੌਕਰੀ ਰੈਕੇਟ ਘੁਟਾਲਾ; ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਅਪਰਾਧ; ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ; ਜ਼ਮਾਨਤ; 15 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ; ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ; ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ; ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ; ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ; ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ; ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ; ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ; ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ; ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਾਅਵਾ।

ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4011

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 28.02.2024 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੀ ਆਰ ਐਲ ਓ ਪੀ ਨੰਬਰ 1525 ਆਫ਼ 2024 ਵਿੱਚ

ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਸਿਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ, ਐਸ. ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ, ਐਨ. ਆਰ. ਏਲਾਂਗੋ, ਆਦਿਤਿਆ ਸੋਂਧੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਮਾ ਗੌਤਮਨ, ਐਨ. ਭਰਨੀਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਊਸ਼ਾ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ, ਮਹੇਸ਼ਵਰਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ, ਨਵੀਨ ਐਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਸ਼ਾ ਰੋਹਤਗੀ, ਥੰਗਾਦੁਰਾਈ, ਅਗਿਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਐਸ, ਕਾਰਤੀਕੇਯ ਡਾਂਗ, ਸ਼ਸ਼ੀਰ ਸੇਠ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਐਸ ਐਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਘਨਾ ਐਸ ਐਮ, ਜੀ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਮੁਥੂ ਗਣੇਸ਼ ਪਾਂਡਿਅਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਿਨੀ ਰਾਮਸ਼ੰਕਰ, ਡਾ. ਰਾਮ ਸ਼ੰਕਰ (ਮੈਸਰਜ਼ ਰਾਮ ਸ਼ੰਕਰ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲਈ), ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ, ਕਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਜ਼ੋਹੇਬ ਹੁਸੈਨ, ਅਰਕਜ ਕੁਮਾਰ, ਮੇਰੂਸਾਗਰ ਸਮੰਤਰਾਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਪਾਠਕ, ਬਾਲਾਜੀ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਐਸ ਗੁਰੂਕ੍ਰਿਸ਼ਨਕੁਮਾਰ, ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਰਾਇਣਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਜਤਿਨ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਅਭੈ ਨਾਇਰ, ਅਸ਼ਵਿਨ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਬਾਲਾਜੀ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ, ਵਿਸ਼ਵਾਦਿਤਿਆ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵ. ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ, ਜੇ.

ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂ

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਵੀ. ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

ਇਹ ਅਪੀਲ 28 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਪੀਐਮਐਲਏ') ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ।

2011 ਅਤੇ 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਕਤ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 29 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 441 (2021 ਦੀ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 22 ਅਤੇ 24), 9 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 2017 (2020 ਦੀ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 19) ਅਤੇ 13 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 344 (2020 ਦੀ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 25) ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਛੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਵਿੱਚ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। 550 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ 14 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, 24 ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ 24 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ 50 ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120ਅ, 419, 420, 467 ਅਤੇ 471 ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 7, 12, 13(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਵਾਈ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈਡੀ) ਨੇ 29 ਜੁਲਾਈ 2021 ਨੂੰ ਈਸੀਆਈਆਰ ਨੰਬਰ ਐਮ ਡੀ ਐਸ ਜ਼ੈਡ ਓ/21/2021 ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਕੇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਈਸੀਆਈਆਰ") ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਈਸੀਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 14 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 12 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਪੀਐਮਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਇਕਲੌਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਧੀਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਮਪੀਐਮਐਲਏ ਅਦਾਲਤ), ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੇਨਤੀਆਂ

ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਈਡੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ 6 ਫਰਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 14.5 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜੋ ਡਰਾਈਵਰਾਂ, ਕੰਡਕਟਰਾਂ, ਜੂਨੀਅਰ ਟਰੇਡਸਮੈਨ, ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਐਸ ਏਸੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਫਾਈਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ ਦੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ (ਟੀ.ਐਨ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ.) ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫਾਈਲ ਸੀਐਸ ਏਸੀ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੀ ਐਸ ਏ ਸੀ.ਐਕਸ ਐਲ ਐਸ ਐਕਸ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 1.34 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਕਤ ਰਕਮ ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਬੂਤ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ 14 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੈਦ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ

ਸਬੰਧ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ 600 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੈਰਾ 54 ਵਿੱਚ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। 1 ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇ.ਏ. ਨਜੀਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।[2]

ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਨਾਮ ਸੀਐਸ ਏਸੀ ਦੇ ਵਰਣਨ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ 2023 ਦੀ ਟੀ.ਐਨ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਫਾਈਲ ਦੇ ਫਾਈਲ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 67.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟੀ.ਐਨ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ Sr.No.24 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਉਹੀ ਨਾਮ ਸੀਐਸ ਏਸੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ".ਐਕਸਐਲਐਸਐਕਸ" ਭਾਗ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ Microsoft Excel ਸ਼ੀਟ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ Microsoft Excel ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਫਾਈਲ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟਆਉਟ ਸੀਐਸ ਏਸੀ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫਾਈਲ ਸੀਐਸ ਏਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਆਉਟ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਈਡੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਚ.ਪੀ. ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ

(2024) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1920

[2021] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 443 : (2021) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 713

ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਤਨਖਾਹ/ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਕਦ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 68 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ 2014 ਅਤੇ 2020 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ 20.24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 1.34 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਸਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 20.24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਰੈਕੇਟ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਏ.ਸੀ.1.ਐਕਸਐਲਐਸਐਕਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰਾਂ, ਕੰਡਕਟਰਾਂ, ਜੂਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, 2.0 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, 1.25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਈਮੇਲ ਸੰਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਹਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦੌਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਿੱਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਖੌਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ (ਐਮਐਲਏ) ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

[2022] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 972 : (2022) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 136

ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੀ. ਧਰਮਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਨਮੁਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਨਮੁਗਮ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

. ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਵਾਈ. ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਕਾਰਤਿਕ ਦੇਸਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।4 ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 17 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।

[2023] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1026 : (2023) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 645

ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 2023 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1677 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ 2024 ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1381 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਈਡੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈਡੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਪੈੱਨ ਡਰਾਈਵ ਵਿੱਚ ਸਾਫਟ ਫਾਈਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤਾ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਾਫਟ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 1.34 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਨਕਦ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 44 (1)(ਅ) ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਹੁਣ ਤੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 15 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਦੇ

ਅਧੀਨ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ 7 ਸਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਕੇਸ (2021 ਦੇ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 22 ਅਤੇ 24) ਵਿੱਚ, ਲਗਭਗ 2000 ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ 550 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਇਹ ਬੈਂਚ 2024 ਦੇ ਐਮਏ ਨੰਬਰ 1381 ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਦਿ। ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੁਣ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕੁਝ ਸੌ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਆਦਰਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (c) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"3. ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਅਪਰਾਧ।–ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ [ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ, ਕਬਜ਼ਾ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਸਮੇਤ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ] ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।
[ਵਿਆਖਿਆ।–ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ,—

(i) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:—

(ਏ) ਛੁਪਾਉਣਾ; ਜਾਂ
(ਬੀ) ਕਬਜ਼ਾ; ਜਾਂ
(ਸੀ) ਪ੍ਰਾਪਤੀ; ਜਾਂ
(ਡੀ) ਵਰਤੋਂ; ਜਾਂ
(ਈ) ਬੇਦਾਗ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਇਦਾਦ; ਜਾਂ
(ਐਫ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਬੇਦਾਗ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ
ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ;

(ii) ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਦਾਗ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।]

ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਯੂ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"2 .....
(ਯੂ) "ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਈ ਜਾਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ [ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼] ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਇਦਾਦ;

ਵਿਆਖਿਆ।–ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ" ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;"

ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ

ਤੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ।

ਕੇ.ਏ. ਨਜੀਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 2 ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"17. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 43-ਡੀ(5) ਵਰਗੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਪਿਘਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪਹੁੰਚ ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 43-ਡੀ(5) ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਥੋਕ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।"

। ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 49 ਤੋਂ 57 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"49. ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ, ਲਗਭਗ 17 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਕੈਦ ਦੀ ਲੰਮੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

50. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪਵਿੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

51. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਵੇਦ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 6 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ
ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਡੀਕਾਂਤੀ ਨਰਸਿਮਹੁਲੂ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ, 7 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 8 ਹੁਸੈਨਾਰਾ ਖਾਤੂਨ (I) ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ,9 ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇ.ਏ. ਨਜੀਬ10 ਅਤੇ ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅੰਤਿਲ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ। 11 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

19. ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

52. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਡੀਕਾਂਤੀ ਨਰਸਿਮਹੁਲੂ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:
"10. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੁਡੀਕਾਂਤੀ ਨਰਸਿਮਹੁਲੂ ਬਨਾਮ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੌਸੀਕਿਊਟਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 240 ਵਿੱਚ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ: "ਜੋ ਅਕਸਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। ਲਾਰਡ ਰਸਲ, ਸੀ.ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ [ਆਰ ਬਨਾਮ ਰੋਜ਼, (1898) 18 ਕੈਕਸ]: "ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਸੀ 'ਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਨ।"

53. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੇ

ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਪੈਂਡੈਂਸੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਪਵਾਦ ਹੈ"।

54. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਈਡੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੀਬੀਆਈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 493 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜਲਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਅਸੀਮਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ - ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੈਦ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

55. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੁਡੀਕਾਂਤੀ ਨਰਸਿਮਹੁਲੂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

56. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

57. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਿਅਤ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਕਤ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

…….”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਕੁਝ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ 1973 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੇ ਧਾਰਾ 437, 438 ਅਤੇ 439 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45(1)(ii) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 43ਡੀ(5) ਅਤੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'NਡੀPS ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਬੰਧ CrPC ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 437 ਤੋਂ 439 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰਨ ਲਈ ਅਣ-ਬੁਝਾਊ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੰਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਧਾਰਾ 45(1)(ii) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਇਸਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ "ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਪਵਾਦ ਹੈ।" ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45(1)(iii), ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੇ.ਏ. ਨਜੀਬ, 2 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦੇ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਪਿਘਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਅੰਡਰਟਰਾਇਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕੈਦ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪਬੰਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੱਤ ਸਾਲ ਹੈ। NDPS ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਾਜਬ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 45(1)(ii) ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਾਜਬ ਸਮਾਂ ਕਿੰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਹੈ। [ਕੇ.ਏ. ਨਜੀਬ](),2 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਜਰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਜੱਜ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਹੋਣ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧਾਰਾ 32 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

ਵੀ. ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ, ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਧਾਰਾ 45(1)(ii) ਵਰਗੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਈਡੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਜਾਂ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਅਸਲ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਦਿਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੈਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅੰਡਰਟਰਾਇਲ ਵਜੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂਚ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਲ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 15 ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਪਰਾਧ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਉਸਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਚੇਨਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 9 ਆਫ 2023 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 25,00,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ;

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ;

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਰ ਸੋਮਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚੇਨਈ ਵਿਖੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਏਗਾ। ਉਹ ਹਰ ਕੈਲੰਡਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ;

. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਚੇਨਈ ਵਿਖੇ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ;

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੇਗਾ; ਅਤੇ

ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

<u>ਡਿਸਕਲੇਮਰ :-</u> ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ